

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Δημοκρατία: Πολίτευμα με διαφορετικές μορφές κατά κοινωνίες και ιστορικές περιόδους, σύμφωνα με το οποίο η πολιτική εξουσία πηγάζει από τον λαό και ασκείται προς όφελός του, βασικές δε αρχές του αποτελούν η ισονομία, η ισοπολιτεία, η κατοχύρωση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η αρχή της πλειοψηφίας κ.λπ.

- Ο πολίτης αποτελεί αξία κι έχει τη δυνατότητα να εκφραστεί, να υπερασπίσει τον εαυτό του, αφού κυρίαρχο όργανο εξουσίας είναι ο λαός.
- Η δημοκρατία αποκαλείται, δίκαια, πολίτευμα του μέτρου, γιατί κατορθώνει να ισορροπεί ανάμεσα στο ατομικό και το κοινωνικό συμφέρον, χωρίς να καταλήγει στην ασυδοσία ή στο φασισμό.
- Το δημοκρατικό πολίτευμα διαφέρει απ' τα υπόλοιπα όσον αφορά τις βασικές αρχές της οργάνωσης και της δομής του. Άξονας της δομής αυτής είναι το στοιχείο του ελέγχου, που δεν υπάρχει σε κανένα άλλο πολίτευμα και το οποίο κατοχυρώνεται μέσα απ' τη σαφή διάκριση των εξουσιών (νομοθετική, εκτελεστική, δικαστική).

ΕΙΔΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Άμεση δημοκρατία: Το πολιτικό σύστημα κατά το οποίο οι αποφάσεις λαμβάνονται απευθείας από τους πολίτες, χωρίς τη μεσολάβηση αντιπροσώπων (όπως λ.χ. στην αρχαία Αθήνα), κατ' αντιδιαστολή προς την έμμεση, την κοινοβουλευτική δημοκρατία.

Έμμεση / αντιπροσωπευτική δημοκρατία: Η συνηθέστερη μορφή σύγχρονου δημοκρατικού πολιτεύματος, κατά την οποία η πολιτική εξουσία ασκείται από τον λαό έμμεσα, μέσω αιρετών αντιπροσώπων κατά το Σύνταγμα.

Προεδρευόμενη δημοκρατία: Η μορφή κοινοβουλευτικού πολιτεύματος, στο οποίο κεντρικό όργανο της εκτελεστικής εξουσίας είναι η κυβέρνηση που εξαρτάται από την εμπιστοσύνη της Βουλής, ενώ ο πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγεται από τη Βουλή και δεν ασκεί ουσιαστικές πολιτικές αρμοδιότητες.

Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

- Προασπίζει την ελευθερία (έκφρασης, λόγου, παιδείας, τύπου, τέχνης), η οποία αποτελεί μια απ' τις μεγαλύτερες αξίες στην ανθρώπινη ζωή (ύψιστο αγαθό). Χωρίς αυτή, το άτομο δε μπορεί να ζήσει ισορροπημένα ούτε να δημιουργήσει πολιτισμό. Εξ αιτίας της μάλιστα αναπτύσσονται ελεύθερα οι δυνατότητες κι οι πρωτοβουλίες του.
- Εξασφαλίζεται η ισότητα και κατοχυρώνονται τ' ανθρώπινα δικαιώματα.

- Προστατεύονται τα υψηλά ιδανικά κι η ειρήνη.
- Εξυψώνεται ο πολίτης με τη συμμετοχή του στα κοινά (δικαίωμα εκλέγειν και εκλέγεσθαι, κοινωνική ανάδειξη) και του δίνεται η δυνατότητα να ολοκληρωθεί ως προσωπικότητα.
- Η δημοκρατία στηρίζεται κι ευνοεί το διάλογο και μέσα απ' αυτόν ο πολίτης μπορεί να βρει την αλήθεια και να υπερασπίσει τα δικαιώματά του..
- Στο δημοκρατικό πολίτευμα επικρατούν οι άξιοι και ικανοί.
- Όπου υπάρχει δημοκρατία, υπάρχει κι ανάπτυξη της παιδείας, πράγμα που αποτελεί τη βάση για την ολοκλήρωση του ατόμου και την πρόοδο της κοινωνίας.
- Εξελίσσονται οι επιστήμες, οι τέχνες, τα γράμματα, αφού το άτομο είναι ελεύθερο να ερευνά, να συζητά, ν' αμφισβητεί, να κρίνει κτλ.
- Καλλιεργείται η κοινωνική αρμονία κι ισορροπία, το ενδιαφέρον για τον συνάνθρωπο κι η έλλειψη καχυποψίας. Έτσι τα άτομα επικοινωνούν, αναπτύσσονται μεταξύ τους αρμονικές σχέσεις, χωρίς εξωτερικούς καταναγκασμούς, υπάρχει ισότητα και κοινωνική δικαιοσύνη.
- Οι συνθήκες διαβίωσης είναι καλύτερες σε μια δημοκρατική κοινωνία, αφού μπαίνουν οι βάσεις για την ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας με ασφάλεια. □ Προάγονται η οικονομία και το εμπόριο, αφού υπάρχει ελεύθερη οικονομική δραστηριότητα των ανθρώπων και γίνονται οικονομικές ανταλλαγές.

ΠΟΙΕΣ ΑΙΤΙΕΣ ΟΔΗΓΟΥΝ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ;

- Η οικονομική και κοινωνική ανισότητα: η δημοκρατία είναι αδύνατο να λειτουργήσει σε κοινωνίες μ' έντονο κοινωνικό πρόβλημα και μεγάλη ανέχεια του πληθυσμού. Η οικονομική υπανάπτυξη κι η εξαθλίωση εμποδίζουν την πολιτική ωρίμανση, οδηγούν στην αγραμματοσύνη και καλλιεργούν μια απαισιόδοξη στάση για τη ζωή. Επίσης, για τα οικονομικά συμφέροντα μερικών καταπιέζονται κάποιοι άλλοι, αφού ο πλούτος δεν έχει μοιραστεί ισάξια.
- Η απομάκρυνση του πολίτη απ' την πολιτική εξουσία: εξ αιτίας του καθεστώτος της αντιπροσωπευσης (δήμαρχοι, βουλευτές κτλ) ο πολίτης αποξενώνεται, όταν δίνει το δικαίωμα σε κάποιον άλλο να τον εκπροσωπήσει. Οι εκπρόσωποι τις περισσότερες φορές αδιαφορούν για τα προβλήματα του συνόλου και προώθουν τα προσωπικά τους συμφέροντα.
- Ο συγκεντρωτισμός στον πολιτικό, στον οικονομικό και στον πολιτιστικό τομέα: όλο και λιγότεροι αποφασίζουν για όλο και περισσότερους. Έτσι, δύσκολα μπορεί να ελέγξει ο λαός όσα συμβαίνουν. Αποτέλεσμα του συγκεντρωτισμού είναι η γραφειοκρατία. Αυτός ο ουσιαστικός αποκλεισμός του πολίτη απ' τα κοινά προσβάλλει την αξιοπρέπειά του και φανερώνει έλλειψη εμπιστοσύνης προς το

πρόσωπό του.

- Η χρήση βίαιων μεθόδων: κάποιοι «υπερασπιστές» της δημοκρατίας νομιμοποιούν τη βία, προκαλώντας έτσι την εξουδετέρωση της κοινωνικής ειρήνης και την υιοθέτηση αυταρχικότερων μεθόδων διακυβέρνησης.
- Η παρουσία των δημαγωγών: κάποιοι συμφεροντολόγοι πολιτικοί εξαπατούν το λαό, έως ότου πάρουν στα χέρια τους την εξουσία. Τότε χειρίζονται με τέτοιον τρόπο τη δημοκρατία, ώστε να την προσαρμόσουν στα δικά τους μέτρα και συμφέροντα.
- Το πνεύμα του υλικού ευδαιμονισμού κι ατομικισμού: χαλαρώνει την κοινωνική συνείδηση και την ενεργή συμμετοχή του σημερινού ατόμου, μ' αποτέλεσμα την αδιαφορία για τα κοινά. Μέσα σ' ένα κλίμα απάθειας προκύπτει μια δημοκρατία τυπική κι η σχέση του πολίτη με το κράτος γίνεται ανταγωνιστική.
- Η αδιαφορία του σύγχρονου ανθρώπου για την πνευματική του καλλιέργεια, η τεχνοκρατική παιδεία κι η μηχανοποίηση της ζωής: όλα αυτά δεσμεύουν την κριτική του ικανότητα και δυσκολεύουν την ανάπτυξη της αυτόνομης σκέψης. Καλλιεργούν την ημιμάθεια και την αδράνεια.
- Τα Μ.Μ.Ε. διενεργούν πλύση εγκεφάλου στο κοινό: ναρκώνουν την κριτική του σκέψη, μ' αποτέλεσμα να το καθιστούν θύμα της προπαγάνδας και της διαφήμισης.
- Το ίδιο το δημοκρατικό πολίτευμα γεννά εχθρούς εναντίον του: δε μπορεί ν' ασκήσει προληπτική βία, γι' αυτό παρέχει στους εχθρούς του την ελευθερία να συνωμοτήσουν εναντίον του (υπερβολική ελευθερία, κατάχρηση εξουσίας κι ελευθερίας, αταξία, λαϊκισμός, δημαγωγία, παραπληροφόρηση και προπαγάνδα απ' τα Μ.Μ.Ε.).

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΝΗΣΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΟΣ

- Ελευθερία: η δημοκρατία στηρίζει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, εξασφαλίζοντας τη δυνατότητα έκφρασης και δημιουργίας σ' όλους τους χώρους της ατομικής δραστηριότητας.
- Ισότητα: κύριο γνώρισμα της δημοκρατίας είναι η ισότητα σύμφωνα με τις αρχές της ισονομίας και της ισοπολιτείας (η δυνατότητα πρόσβασης στην εξουσία ανήκει σ' όλους). Εξασφαλίζονται έτσι ίσες ευκαιρίες, χωρίς να οδηγούμαστε στην ισοπέδωση. Διασφαλίζεται, επίσης, ο ρόλος της μειοψηφίας, ο οποίος όχι μόνο δεν αγνοείται, αλλά θεωρείται ουσιαστικός για τη λειτουργία του πολιτεύματος.
- Παιδεία: έχει δίκαια υποστηριχθεί ότι δημοκρατία χωρίς παιδεία δε μπορεί να διατηρηθεί. Οι καλλιεργημένοι πολίτες είναι εκείνοι που εγγυώνται τον ουσιαστικό κι όχι τον τυπικό χαρακτήρα της λαϊκής συμμετοχής στα κοινά. Αυτοί γνωρίζουν να εξουσιάζουν, αλλά και να εξουσιάζονται (πολιτική αγωγή). Με τη δραστηριοποίηση των πολιτών καλλιεργείται το δημοκρατικό ήθος, αφού η δημοκρατία αποτελεί υπόθεση όλων κι απαιτεί συνεχή επαγρύπνηση, προκειμένου να διαφυλαχθεί.

Χρειάζεται, επίσης, κριτική σκέψη και πνευματική ωριμότητα.

- Ανεκτό βιοτικό επίπεδο, οικονομική αυτάρκεια.
- Αξιοκρατία.
- Διάλογος.
- Εκλογές κατά τακτά χρονικά διαστήματα, με καθολική μυστική ψηφοφορία και πολυκομματισμό.
- Συμμετοχή του πολίτη στα κοινά: αντικειμενική ενημέρωση, κοινωνική συνείδηση και πολιτική ευθύνη, κριτική κι έλεγχος των αντιπροσώπων, δικαίωμα του εκλέγειν κι εκλέγεσθαι, συμμετοχή στα κέντρα αποφάσεων, ανάληψη ρόλων κι αξιωμάτων, προτάσεις λύσεων.
- Αποκέντρωση πολιτικών θεσμών: η εξουσία να μη συγκεντρώνεται σε λίγους μόνο, αλλά να έχει πρόσβαση σ' αυτή κι ο λαός.
- Υπεύθυνη λειτουργία των Μ.Μ.Ε.: υψηλό αίσθημα ευθύνης των δημοσιογράφων, δημοκρατικό ήθος, πολυφωνία.

Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΒΟΗΘΑ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ;

Η τεχνολογία συμβάλλει στη διεύρυνση της δημοκρατίας λόγω:

- της ανόδου του βιοτικού επιπέδου,
- της δημοκρατικοποίησης της γνώσης, της πνευματικής καλλιέργειας,
- της απελευθέρωσης απ' το βαρύ σωματικό μόχθο,
- της τελειοποίησης των Μ.Μ.Ε.

Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΑΠΕΙΛΕΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ;

Η τεχνολογία μπορεί να απειλήσει τη δημοκρατία λόγω:

- της τεχνοκρατικής παιδείας, της εξειδίκευσης, της άγνοιας των πολιτικών θεμάτων ή της μη καλλιέργειας πολιτικής ευθύνης,
- του υλιστικού πνεύματος, της κατανάλωσης, της ευδαιμονίας, της μόδας, των επιφανειακών, ανούσιων, υλικών ενδιαφερόντων,
- της αδιαφορίας για τα συλλογικά ιδεώδη, του ατομικισμού,
- της έλλειψης χρόνου για την ενασχόληση με τα κοινά, της εντατικοποίησης της ζωής, του ψυχικού και πνευματικού κόπου,
- της υπερτελειοποίησης των Μ.Μ.Ε. και των μέσων προπαγάνδας, του εθισμού σε διαφημιστικά μηνύματα, της πνευματικής αδράνειας, της μαζοποίησης, της χειραγώγησης, της μηχανοποίησης,
- της υπερσυσώρευσης του πληθυσμού (αστυφιλία), του συγκεντρωτισμού,
- των οικονομικών συμφερόντων, της επικράτησης των ισχυρών, της εκμετάλλευσης

των κοινωνικών αγαθών για ιδιωτικό όφελος.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Οι σύγχρονοι άνθρωποι:

- ☐ είτε αδιαφορούν για την πολιτική ζωή, αμφισβητώντας τη μη αkéρεια λειτουργία της ή απολαμβάνουν μόνο την ύλη,
- ☐ είτε φανατίζονται και κομματικοποιούνται,
- ☐ είτε στην πλειοψηφία τους περιορίζονται σε μια επιφανειακή συμμετοχή και μη ουσιαστική πολιτική στάση,
- ☐ είτε σε μια μικρή μειοψηφία συμμετέχουν ουσιαστικά.

Οι σύγχρονοι νέοι είναι σχεδόν αποξενωμένοι απ' την πολιτική λόγω:

- ☐ της ελλιπούς πολιτικής αγωγής και συνειδητοποίησης της αξίας του πολίτη και της συμμετοχής του,
- ☐ της αμφισβήτησης προς την ασυνέπεια, την αναξιοκρατία, τη μη αkéρεια διεξαγωγή της πολιτικής ζωής, ☐ της μέριμνας για την ύλη, της ατομικής ευημερίας, των επιφανειακών ενδιαφερόντων.